

Wiadomości

Wtorek, 9 stycznia 2024

W Wieliczce pamiętano o 80. tej rocznicy zamordowania 4.12.1943 r. przez Niemców 10 Polaków z więzienia w Krakowie przy ul. Montelupich

Przed 80.ciu laty partyzanci z Armii Krajowej dokonali w Wieliczce zamachu na Emanuela Kesslera, komendanta straży kopalnianej, zwanego „Bubką”. W wyniku zamachu Kessler zmarł. Obowiązywała w czasie II wojny światowej i okupacji niemieckiej ziem polskich zasada niemiecka, że za jednego zamordowanego Niemca ma zginąć 10-ciu Polaków. Dlatego z więzienia w Krakowie przy ul. Montelupich Niemcy przywieźli 10.ciu młodych Polaków do Wieliczki i przed nasypem kolejowym (obecnie nieistniejącym) naprzeciw warzelni ich zastrzelili. Świadcami egzekucji byli pracownicy zatrudnieni na warzelni kopalnianej. Po egzekucji Niemcy ciała zabrali na samochód i wywieźli nie wiadomo gdzie?. Wiecznie odpoczywajcie racz im dać Panie a światłość wiekuista niechaj im świeci. Niech odpoczywają w pokoju wiecznym Amen.

Na pisemną prośbę Jadwigi Dudy, prezes Stowarzyszenia „Klub Przyjaciół Wieliczki” (KPW) do Moniki Szypuły, dyrektor Liceum Ogólnokształcącym im Jana Matejki LO w Wieliczce 4.12.2023 r. w auli szkoły odbyła się akademie ku pamięci 10 zamordowanych Polaków. Poczet sztandarowy wprowadził sztandar szkoły. Zebrani w sali nauczyciele, uczniowie klas I a, II b i goście wspólnie zaśpiewali Hymn Polski „Jeszcze Polska nie zginęła”. Z programem artystycznym i piosenką wystąpili z uczniowie klasy II b: Szymon Hejmo, prowadzenie, Wiktoria Czyżowska, Kacper Kaczmarczyk - śpiew, Aleksandra Ostrowska, Anita Rutka, Patryk Tomiak, Maciej Wilkoński i z klasy 1a: Weronika Marczak, Katarzyna Romaniak, Aniela de Junosza-Załużska. Nagłośnieniem zajmowali się Antoni Skubisz, Bruno Lebiest i Oliwier Twardosz z klasy 2b.

Publiczność występ nagrodziła brawami. Scenariusz akademii i jej przygotowanie z uczniami wykonały Dorota Czajowska i Bożena Petryszak, nauczycielki historii. Wypowiadali się Jadwiga Duda i Adam Marek Panuś, sekretarz Gminy Wieliczka. W uroczystości uczestniczyli: Sylwia Walerowska-Skorut i Robert Springwald z Muzeum Armii Krajowej w Krakowie, Stanisław Dziedzic, prezes Koła Wieliczka ŚZŻAK, Maria Nawrot i Marta Kamińska z Rady Osiedla H. Sienkiewicza - W. Pola - A. Asnyka, członkowie KPW: Marta Borowiec, Jadwiga Duda, Jan Matzke, Marian Sipióra, Anna Ślęczka. Uroczystość zakończyła dyrektor szkoły podziękowaniami dla nauczycielek i młodzieży, która akademię prowadziła oraz słuchaczy. Po akademii udano się pod pomnik - symboliczny grób - przy ul. E. Dembowskiego z napisem:

„BOHATEROM POLEGŁYM ZA OJCZYZNĘ ZAMORDOWANYM PRZEZ OKUPANTÓW HITLEROWCÓW 4 GRUDNIA 1943. KOPALNIA SOLI WIELICZKA.” W 2020 r. dokonano renowacji pomnika. Z tyłu pomnika, na tablicy umieszczono sponsorów remontu: „MIASTO I GMINA WIELICZKA, INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ, FUNDACJA RODZINY ENGELÓW, AUTO GROUP LUZAR”. Przed pomnikiem kwiaty i znicze złożyli: Adam Marek Panuś, Maria Nawrot, delegacje: Gminy Wieliczka, Rady Osiedla H. Sienkiewicza - W. Pola- A. Asnyka, Muzeum AK, LO, Kola Wieliczka ŚZŻAK, KPW. Wspólnie modlono się o pokój wieczny dla zamordowanych i zaśpiewano hymn państwowy. Fotografowali: Jadwiga Duda, Patryk Tomiak.

Wspomnę, że śp. Stanisław Dąbrowa-Kostka w albumie „Hitlerowskie afisze śmierci” (1983 r.) opublikował afisz śmierci dotyczący egzekucji w Wieliczce 4.12.1943 r., na którym umieścił 30 imion i nazwisk, miejsc ich pochodzenia, oraz podał przyczynę skazania na śmierć. Poszukując danych o osobach na afiszu odnalazł kontakt z siedmioma rodzinami: 2. Waś Stanisław, 4. Serkowski Tadeusz, 5. Rozpądek Józef, 8. Plata Adam, 12. Wojtyga Bolesław, 19. Szelaż Józef, 22. Jędras Julian - od rodzin otrzymał ich fotografie i opublikował ww. albumie. W poprzednich latach na akademiach w LO w Wieliczce były rodziny zamordowanych: Floriana Daniela, Józefa Rozpądka, Stanisława Wasia. O egzekucji 4.12.1943 r. w Wieliczce napisali: Stanisław Gawęda w monografii „Wieliczka Dzieje Miasta do roku 1980” (1990 r.), Władysław Dudek ps. „Lenard” we „Wspomnieniach okupacyjnych” (1992 r.), Kazimierz Guzikowski w książce „Armia Krajowa na terenie powiatu wielickiego” (2000 r.) Tematowi niniejszej egzekucji było poświęcone 194 spotkanie z cyklu Wieliczka-Wieliczanie” pt. „Ziemia Wielicka pod okupacją niemiecką w latach 1939-1945 - w 70 rocznice aresztowań (1943-2013): 23.11. w Podłężu, Niepołomicach, 23/24 11 w Gdowie, 8, 10.12. w Biskupicach i egzekucji Polaków z Afiszy Śmierci” w Wieliczce 6.11 i 4.12. 1943 r. , w Podłężu 2. 02.1943 r.” , które odbyło się 29.02.2014 r. w wielickim „Magistracie” Relacja ze spotkania została opublikowana przez Jadwigę Dudę w zeszycie 139 „Biblioteczki Wielickiej” (2014 r.) Pomnik upamiętniający egzekucję z 4.12.1943 r. w Wieliczce znajdujemy zapis został opisany przez J. Dudę w zeszycie 62 „Biblioteczki Wielickiej” pt. „Miejsca pamięci narodowej na terenie miasta i gminy Wieliczka”, opracowany przez niżej podpisaną po 117 spotkaniu „Wieliczka-Wieliczanie” w dniu 26.09.2009 r.

Opracowała Jadwiga Duda